

Stille se norsk Okkupasjonshistorie, 2014

-Tøvete og injurierende

Alfred Roscher Lunds familie raser mot NRK og andre medier: – Påstandene om at han ble vervet av Israel er tøvete og sterkt injurierende.

ASLAK BONDE
JON PETTER EVENSEN (foto)

Major Rolf Roscher Lund, som er nevø av London-regjeringens etterretningsjef, ble meget oppbragt da han leste Aftenposten i går. Der gjenga vi påstandene i Odd Karsten Tveits TV-program om at hans onkel i sin tid i FN lot seg verve av Israel.

– Fra vårt synspunkt er det den groveste beskyldning som kan rettes mot en offiser. Det er utenkelig at min onkel skulle ha overført sin lojalitet fra FN til Israel, sier Rolf Roscher Lund, som snakker på vegne av familien.

En av dem er forfatteren Vera Henriksen. Hun er Alfred Roscher Lunds datter. I sommer var hun flere ganger i kontakt med Odd Karsten Tveit, og etter det Aftenposten forstår, var hun allerede da meget skeptisk til hele programmet.

I går sendte hennes mann en lang redegjørelse om Alfred Roscher Lunds innsats i FN til lederen i Stortingets utenrikskomité. Rolf Roscher Lund sier til Aftenpos-

ten at familien foreløpig ikke har drøftet om den skal gjøre noe mer for å ta til motmæle mot inntrykket som er skapt i Aftenposten og i NRK.

– Det er ingen tvil om at min onkel var Israel-vennlig. Det var jo alle i Vesten på den tiden. At han arbeidet for israelerne er også riktig. Det lå i oppdraget fra FN. Han skulle jo iverksette FNs vedtak om å opprette en jødisk stat, men at han skulle gå utover sitt mandat er absurd, sier Rolf Roscher Lund.

Han ble selv intervjuet av Odd Karsten Tveit og han

fortalte blant annet om en episode der onkelen var i Hellas for å møte mellom israelere og palestinere: – Da la han stor vekt på å være nøytral, noe som førte til at han fikk amerikanerne på nakken. De mente at han var alt for lite Israel-vennlig, sier Rolf Roscher Lund.

– Ettersom stemningen var så pro-Israelisk som den var, er det ikke naturlig at noen da har oppfattet at din onkel faktisk arbeidet for israelerne?

– Jo, men her er det blitt snakket om at han lot seg verve. I Arbeiderbladet står det visstnok at han ikke fikk penger, men det har jo ingenting med saken å gjøre. Dette kommer ikke Odd Karsten Tveit bort fra. Jeg tror han bevisst har laget seg en sensasjon der det ingenting var for å selge boken sin, sier Rolf Roscher Lund.

OPPBAGT: – Utenkelig at min onkel skulle ha overført sin lojalitet fra FN til Israel, sier Rolf Roscher Lund, nevø av London-regjeringens etterretningsjef.

En farverik, men omstridt FN-sjef

NILS MORTEN UDGAARD

Trygve Lie er arbeidergutten fra Groruddalen som gikk hen og ble Norges fremste internasjonale toppfigur, som FNs første generalsekretær i 1946. Da hadde han som utenriksminister i vel fire av krigsårene vært med på å løse Norge gjennom en farlig tid. Han utformet en atlantehavsdoktrine for norsk utenrikspolitikk, og klarte mot slutten av krigen også å stå på god fot med alle stormakterne, USA, Storbritannia og Sovjetunionen. Derfor kunne de enes om Trygve Lie som leder i det nye FN, med en viktig rolle i arbeidet for freden etter 1945.

Da krigsårenes samhold ble avløst av kald krig mellom øst og vest, viste det seg at Trygve Lie – både politisk og psykologisk – manglet et sterkt og selvstendig fundament for sitt virke i FN. Han valgte ikke bare å ta klart parti for Vesten, men han gikk også meget langt i å la det amerikanske politi, FBI, granske sin stab i FN. Den skulle i prinsippet være internasjonal og uavhengig; nå ble den trukket inn i USAs heksejakt på kommunister, og en rekke medarbeidere fikk sparken. Det er nytt, hvis det viser seg å være riktig, at han også tok

klart standpunkt for Israel under kampene mot araberne i 1947-49.

Trygve Lie har lidt den vanskelige og nære medarbeidere i sen ettertid har skrevet bøker og luftet sin frustrasjon over det de oppfattet som en noe ubehøvlet og iblant usikker og provinsiell skandinav. I Arbeiderpartiet ble Lie heller aldri helt akseptert; hans fengselighet og sans for det gode liv harmonerte dårlig med det element av personlig forsakelse som preget arbeiderbevegelsen – den gang.

Men det er liten uenighet blant historikerne om at Lie som utenriksminister gjorde en stor innsats for Norge. Det var hans klart viktigste politiske suksess. Lie brøt med nøytralitetslinjen som preget forgjengeren, Halvdan Koht, også etter det tyske angrepet 9. april og etter at regjeringen sommeren 1940 var på plass i London. Da Lie overtok Utenriksdepartementet samme høst, ble Norge også politisk en kjempende alliert, som tok sikte på et samarbeide med atlantehavsmaktene USA og Storbritannia etter krigen. Senere kom russerne med for alvor, og det ble klart at deres tropper kunne bli de første til å befri en del av Norge i nord. Da jenket Lie på Norges linje og åpnet – motvillig – for samarbeide med Sovjetunionen.

Sin sjokkopplevelse fikk Lie sent på kvelden 11. november 1944, da han ble innkalt til utenriksminister Vjatsjeslav Molotov i Kreml og møtt med krav om at Norge måtte avstå Bjørnøya til russerne og gå med på et fellesstyre for Svalbard. Lie var reist til Sovjet-hovedstaden like etter at sovjetiske tropper hadde krysset grensen til Norge og begynt å drive tyskerne ut av Øst-Finnmark. Etter møtet la

Lie seg til å sove på hotellet med samtalenotatene under hodeputen, men våknet da en sovjetagent listet seg inn i rommet og forsøkte å nappe papirene vekk.

Lie var født i Oslo i 1896, ble jurist i 1919 og møtte både Lenin, Stalin og Trotskij i Moskva to år senere, sammen med norske arbeiderpartiledere. Han var LØs juridiske konsulent 1922-35, inntil han ble justisminister. Samme sommer slapp han Leo Trotskij inn i landet, etter at revolusjonslederen var falt i unåde hos Stalin. Men da Trotskij ble en hovedfigur i skueprosessen i Moskva og stemningen snudde i Norge, fikk Lie i desember 1936 deportert den vanskelige gjesten videre til Mexico – der en av Stalins leiemordere tok livet av ham med øks i 1940.

Ikke politisk modig

Det går som en rød tråd gjennom Lies offentlige virke at han nok var intelligent og klartseende, men ingen politisk modig person. Han lot seg lett påvirke av stemninger og skiftende maktforhold. Etter Molotovs krav i 1944 gikk han langt i å imøtekomme russerne, inntil Stortinget etter krigen sa nei.

Han var kritisk til at Norge gikk inn i NATO, som satte tanken om et atlantisk fellesskap ut i livet, fordi det kunne svekke hans stilling i FN. Der forlot han sin generalsekretærpost i 1953, etter at han i tre år hadde engasjert seg fullt og helt for USAs og FN-flertallets kamp i Korea. Russerne boikottet ham og hevdet at han ikke lenger var uavhengig og upartisk.

Etter FN-årene var Lie fylkesmann i Oslo og Akershus 1955-63, og industri- og handelsminister frem til 1965. Han døde i 1968.

VERDENSMANN: Trygve Lie var FNs første generalsekretær. Men det er trolig som utenriksminister i London han gjorde sin viktigste innsats for Norge. Lie brøt med forgjenger Halvdan Kohts nøytralitetslinje, og vendte seg mot vestmaktene.

Historikere oppgitt over media:

- Incestuøst

Spennende serie om Norge og Israel

det den groveste beskyldning som kan rettes mot en ofiser. Det er utenkelig at min onkel skulle ha overført sin lojalitet fra FN til Israel, sier Rolf Roscher Lund, som snakker på vegne av familien.

En av dem er forfatteren Vera Henriksen. Hun er Alfred Roscher Lunds datter. I sommer var hun flere ganger i kontakt med Odd Karsten Tveit, og etter det Aftenposten forstår, var hun allerede da meget skeptisk til hele programmet.

I går sendte hernes mann en lang redegjørelse om Alfred Roscher Lunds innsats i FN til lederen i Stortingets utenrikskomité. Rolf Roscher Lund sier til Aftenpos-

OPPBRAGT: - Utenkelig at min onkel skulle ha overført sin lojalitet fra FN til Israel, sier Rolf Roscher Lund, nevø av London-regjeringens etterretningssjef.

- Ettersom stemningen var så pro-israelsk som den var, er det ikke naturlig at noen da har oppfattet at din onkel faktisk arbeidet for israelerne?

- Jo, men her er det blitt snakket om at han lot seg verve. I Arbeiderbladet står det visstnok at han ikke fikk penger, men det har jo ingenting med saken å gjøre. Dette kommer ikke Odd Karsten Tveit bort fra. Jeg tror han bevisst har laget seg en sensasjon der det ingenting var for å selge boken sin, sier Rolf Roscher Lund.

Spennende serie om Norge og Israel

tv

NRK1: ISRAEL FØRST
Opplegg og regi: Odd Karsten Tveit.

Historien om jødernes kamp for en egen stat er spennende i seg selv. Og når Odd Karsten Tveit nå bringer inn nye opplysninger om sentrale norske aktørers rolle i denne kampen, blir den enda mer spennende.

Så overraskende er det kanskje ikke at det viser seg at så vel Trygve Lie som dennes medarbeider, Alfred Roscher Lund, arbeidet på jødens side fra sine sentrale posisjoner i FN i årene omkring 1948, da statsdannelsen ble proklamert. Israel har vært, og er, et hjertebarn i toneangivende kretser i Norge. Odd Karsten Tveits avsløringer både

utfyller og bekrefter dette bildet.

For blant andre Aftenpostens lesere var Lies og Roscher Lunds virksomhet kjent allerede før programmet gikk på luften i går kveld. Det samme gjaldt motsetningene som etterhvert utviklet seg mellom FNs norske generalsekretær og den mann han personlig hadde utsett til FNs megler i Midtøsten, den svenske greve Folke Bernadotte.

Nyhetsmessig var således de mest interessante avsnittene kanskje dem som omhandlet hvordan Lie og hans kumpaner i New York utmanøvrerte det politiske fagmiljø i Utenriksdepartementet hjemme i Oslo i spørsmålet om hvordan Norge skulle stemme da Israel søkte om medlemskap i FN.

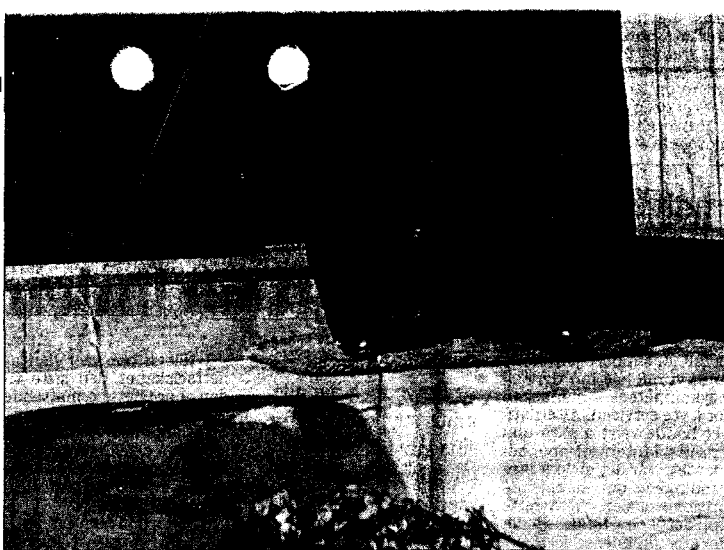
Tveit er flink til å fortelle, og til å veve sin frem-

stilling sammen med det billedmessige, som med nødvendighet er avgjørende i TV. I sum blir dette levende gjort historie.

Han virker også troverdig. For den jevne TV-seer må det være godt nok at en tidligere israelsk president, en tidligere statsminister og en tidligere utenriksminister i intervju form bekrefter de funn Tveit har gjort i de israelske statsarkivene og andre steder om Lies og Roscher Lunds rolle som fødsels- hjelpere og senere faddere for staten Israel.

Så får det heller være at faghistorikerne har sine innvendinger i denne omgang. Om knappe 14 dager kan de gå løs på hans koloss av en bok - mer enn 700 sider - om det samme materialet. TV kan aldri vise mer enn en bit av virkeligheten.

NILS CHRISTIAN HELLE

Historikere oppgitt over media:

- Incestuøst forhold til forfatterne

Historikere er oppgitt over mediens behandling av bøker og programmer om agenter og hemmelige tjenester.

ASLAK BONDE

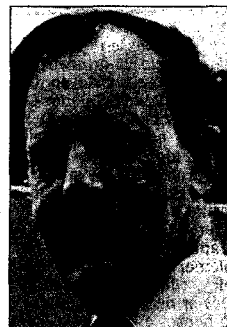
Olav Riste, som for tiden arbeider med etterretningstjenestens historie, vil ikke kommentere Odd Karsten Tveits påstander om Trygve Lies forhold til Israel. Han synes likevel det er grunn til å gi uttrykk for hvor oppgitt

han er over at slike påstander blir fremmet uten at historikerne har noe grunnlag for å etterprøve påstandene. - Det er et incestuøst forhold mellom mediene og forfatterne av bøker og fjernsynsprogrammer om slike emner. Mediene gir en forhåndsreklame og utesker kommentarer før det i det hele tatt er mulig for folk flest, eller for ekspertene, å sette seg inn i saken, sier Riste.

Førsteintrykket

Han er helt enig med historikeren Helge Pharo, som i gårsdagens avis beklaget

VERDENSMANN: Trygve Lie var FNs første generalsekretær. Men det er trolig som utenriksminister i London han gjorde sin viktigste innsats for Norge. Lie brøt med forjenger Halvdan Kohts nøytralitetslinje, og vendte seg mot vestmaktene.

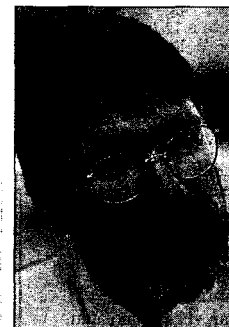
OPPGITT: Olav Riste

seg over at det ofte er det første inntrykket som fester seg hos folk flest. Når historikerne kanskje korrigerer en påstand, blir det ikke lagt merke til.

Knut Einar Eriksen, som arbeider med overvåkingens historie, er enig med Riste og Pharo, selv om han er noe mildere i ordbruken:

«Agent»-virksomhet

- Det er litt synd at påstander kastes frem uten at det er mulig for andre å sjekke dem. Når det gjelder påstandene om «agent»-virksomhet, må jeg også si at det er et begrep som ikke

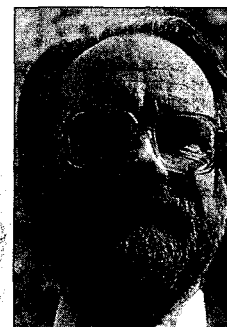
OPPGITT: Knut Einar Eriksen

alltid har vært brukt med den største presisjon i samfunnsdebatten, sier Eriksen.

Ironi

Berge Furre, som var faghistorikeren i Lund-kommisjonen, ironiserer lett over sine kolleger:

- De må jo få lov til å moralisere over verden slik den er, men som historikere burde de jo kjenne den, og det er slik at historikerne og journalistene har forskjellige roller. Vi er gjerne ute etter å avdramatisere - å forstå bakgrunnen for folks handlinger. Mediene vil ha dramatik.

IRONISK: Berge Furre

- Men er du ikke redd for at det er den medieskapte dramatikken som fester seg hos publikum?

- Den risikoen er der, men jeg kan ikke annet enn å klemme meg til håpet om at folk også får med seg de mer nyanserte fremstillinger av hendelsene i etterkrigstiden - i hvert fall på sikt, sier Berge Furre.

Se også
Aftenposten Interaktiv:
<http://www.aftenposten.no>